

УДК 316.77-057.87:303.446.2

ЯБУРОВА Олена

кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри теорії і практики початкової освіти, ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»

вул. Г. Батюка, 19, м. Слов'янськ, Донецька обл., Україна, 84116

E-mail: primetime3311@gmail.com

МІЖКУЛЬТУРНА КОМУНІКАЦІЯ У ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРИ ВІТЧИЗНЯНОГО ВИШУ: СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНИЙ АСПЕКТ

Анотація. Дане дослідження присвячене всебічному аналізу теоретико-методичних підстав втілення соціально-педагогічного аспекту міжкультурної комунікації сучасного студентства у освітньому просторі вітчизняного вишу. За результатами дослідження встановлено, що міжкультурна комунікація як багатопланове явище розглядається в якості адекватне взаєморозуміння учасників акту комунікації, що є представниками окремих культур міжкультурна комунікація і має місце лише тоді, коли автор певного повідомлення – представник однієї культури, а отримувач повідомлення – іншої. Показано, що у структурі міжкультурної комунікації виокремлюють культурну експансію, культурну дифузю, конфлікт культур та синтез культур. До необхідних умов ефективної міжкультурної комунікації, в тому числі у навчально-виховному процесі вишу, відносять володіння учасниками комунікативного акту наступними системами знань: знання символічної системи, в термінах якої має місце комунікація; знання про основні принципи устрою навколишнього світу, що складаються у особистісному досвіді індивіда; базових фундаментальних знань про світ, що є у всіх людей; інших знань, які має людина, завдяки приналежності до певного етносу, культури, релігії тощо. В якості змістових ознак міжкультурної комунікації студентства виступають: відкритість до пізнання чужої культури та сприйняття психологічних, соціальних та інших міжкультурних відмінностей; психологічний настрій та спілкування з представниками іншої культури; вміння розмежовувати суспільне та індивідуальне в комунікативній поведінці представників інших культур; здібність долати соціальні, етнічні, культурні стереотипи, забобони; оволодіння набором комунікативних засобів і правильний їх вибір в залежності від ситуації спілкування; додержання етикетних норм в процесі комунікації.

© Ябурова О., 2019

Ключові слова: культура, комунікація, студент, ознака, структура, умова, особливість.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливим науковими чи практичними завданнями. Термін «міжкультурна комунікація» розглядається з різних точок зору у працях провідних вітчизняних та зарубіжних філософів, психологів, соціологів, лінгвістів тощо. Цілком природньо, сучасна педагогічна наука не є виключенням у цьому дисциплінарному ряді. Проблеми міжкультурної комунікації у процесі навчальної, виховної та професійної трудової діяльності є предметом соціальної педагогіки як галузі педагогічної науки та сучасної наукової дисципліни. Водночас, у прикладному та організаційному аспекті окремі формулювання потребують певних уточнень, а суттєві особливості вимагають додаткового опису та інтерпретації, що, власне, і обумовлює актуальність нашого дослідження.

Перш ніж розглядати основні погляди та проблеми міжкультурної комунікації, її феноменологію та методологію, слід звернути увагу на соціально-педагогічні та загальнонаукові особливості змісту, покладеного у дану наукову дефініцію. Що ж, власне, розуміється під міжкультурною комунікацією, яким є семантичний простір даного явища сучасної науки та культури, які основні теорії та концепції закладають передумови її вивчення та якими науковими перспективами може бути наділений у найближчому майбутньому її фундаментальний розгляд?

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спирається автор, виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується означена стаття. Що стосується питання про комунікацію та її науковий зміст, значна кількість відомостей про неї накопичена у споріднених науках, зокрема у психології. Таким чином, комунікація розглядається як «...змістовна сутність соціальної взаємодії, яка характеризує структуру міжособистісних та ділових зв'язків між людьми, особливості обміну інформацією у людському спілкуванні» [12, с. 172]. При цьому комунікацію за ознакою засобів її реалізації розділяють на вербальну та невербальну, під вербальною розуміють «...цілеспрямований процес передавання інформації за допомогою мови, ... завдяки мові у процесі комунікації відбувається оволодіння суспільно-історичним досвідом людства та окремих культур» [12, с. 173]. Виникає природне питання про співвідношення комунікації та культури у контексті соціальної педагогіки, та як власне сама по собі культура розуміється на тлі сучасних психолого-педагогічних досліджень?

В той же час А. Л. Свенцицький, розглядаючи культуру як міждисциплінарний, загальнонауковий феномен, а саме «... як сукупність

матеріальних та духовних цінностей, притаманних різним спільнотам, соціальним групам відносно конкретних історичних періодів...», зміщує акцент у бік саме духовної діяльності представників окремих спільнот та етносів, стверджуючи, що культуру доцільно розглядати і як «...явище, що відноситься до сфери духовної діяльності людей, як сукупність духовних цінностей та норм, притаманних тим чи іншим соціальним спільнотам» [12, с. 202].

Кажучи про міжкультурну комунікацію, як взаємодію культур, завжди протиставляють різноспрямовані культурні утворення її учасників, так, в якості ознаки міжкультурної комунікації Р. Портер зазначає зокрема наступне: «...міжкультурна комунікація має місце лише тоді, коли виробник певного повідомлення – представник однієї культури, а отримувач повідомлення – іншої» [15, р. 15]. Основними труднощами у розв'язанні проблем міжкультурної комунікації у наукових дослідженнях виступає по-перше, міждисциплінарність даної галузі знання (міжкультурна комунікація та пов'язані із нею явища та закономірності одночасно виступають предметом досліджень у психології, педагогіці, лінгвістиці, соціології, культурології тощо) так і нечіткість означення самого явища міжкультурної комунікації, що і обумовлює в подальшому мету та основні завдання нашого дослідження.

Формулювання цілей статті. Мета дослідження – всебічний аналіз теоретико-методичних підстав втілення соціально-педагогічного аспекту міжкультурної комунікації студентства у освітньому просторі сучасного вітчизняного вишу. Відповідно до висунутої мети, впливає низка наступних завдань нашого дослідження – теоретико-методологічний аналіз міжкультурної комунікації як наукового феномену; виокремлення та опис основних особливостей, умов, закономірностей та механізмів міжкультурної комунікації, що дозволяють її ідентифікувати та діагностувати у ході навчально-виховного процесу ВНЗ.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Починаючи розгляд окреслених нами питань, вважаємо за доцільне відштовхуватись від загальнонаукових, філософських концепцій міжкультурної комунікації. І. Ю. М'язова, досліджуючи теоретико-методологічні засади міжкультурної комунікації, стверджує, що «...визначаючи за основу міжкультурної комунікації культуру, зазначимо, що в сучасних гуманітарних науках поняття «культура» є фундаментальним і виступає в якості чинника соціального розвитку, засобу гармонізації стосунків між людиною і природою, особистістю і суспільством» [7, с. 10]. Авторка стверджує, що «...функціонування основних форм міжкультурної комунікації: аккультурації, культурної експансії, культурної дифузії,

конфлікту культур та синтезу культур, що дозволяє розглядати міжкультурну комунікацію як соціальний феномен. Серед всіх форм прояву міжкультурної комунікації найзмістовнішою є синтез, який поєднує позитивний історичний та культурний досвід з новітніми тенденціями у розвитку сучасного світу, одночасно зберігаючи власний стрижень культури» [7, с. 171]. Нас надалі буде цікавити так би мовити прикладний аспект окресленої проблеми, або як саме вплинула міжкультурна комунікація на поширення міжнародних відносин у сучасному світі.

Як відмічає Б. В. Слющинський, «...в останні десятиріччя у зв'язку із розширенням міжнародних відносин особливий теоретичний і практичний інтерес стали являти проблеми міжкультурної комунікації. Сьогодні міжнародні відносини не обмежуються лише зустрічами на високому державному рівні, а все частіше стають частиною повсякденного життя людей, і не обов'язково це пов'язано із туризмом, обміном делегаціями або комерційною діяльністю» [14]. Він вважає, що результатом міжкультурної комунікації є виникнення певної «третьої культури», що стає платформою для порозуміння між учасниками комунікативного акту. Відбиваючись у свідомості представників окремих етносів, вони передаються від покоління до покоління з деякими видозмінами, а постійна необхідність у діалозі впливає на формування ціннісних орієнтацій і норм поведінки, що і знаходить свій прояв через явища міжкультурної комунікації [14].

С. В. Дрожжина зазначає, що наразі «...виформується нова парадигма міжкультурних комунікацій, яка стає новою онтологією аналізу не тільки мовної, а взагалі культурної свідомості, онтологією сучасної мультикультурної освіти [3]. До необхідних ознак міжкультурної комунікації дослідниця схильна відносити відкритість до пізнання чужої культури та сприйняття психологічних, соціальних та інших міжкультурних відмінностей; психологічний настрій та спілкування з представниками іншої культури; вміння розмежовувати колективне та індивідуальне в комунікативній поведінці представників інших культур; здібність долати соціальні, етнічні, культурні стереотипи, забобони; оволодіння набором комунікативних засобів і правильний їх вибір в залежності від ситуації спілкування; додержання етикетних норм в процесі комунікації. Виходячи з цього авторка підсумовує, що основними особливостями мультикультурної комунікації можна вважати зокрема наступні: метою комунікативного процесу є прагнення до порозуміння із партнерами по комунікації через максимально повно і точно донесену інформацію, досвід, знання тощо. Спробуємо з'ясувати, якими ж саме вбачаються подальші тенденції міжкультурної взаємодії?

В той же час В. В. Бушкова, розглядаючи основні тенденції взаємодії української та американської культур, зауважує, що у даному контексті

«..враховуючи складність та багатоплановість проблеми комунікації як соціальної форми розвитку міжкультурної взаємодії, а також міждисциплінарний характер багатьох досліджень західних науковців, можна виокремити низку напрямків: соціально-філософський, соціологічний, культурологічний, соціолінгвістичний» [2]. Причому, на думку авторки, процес взаємодії культур може відбуватися в двох аспектах, а саме: в площині взаємовпливів і трансформацій контактуючих систем світоглядних, етнічних, а також соціонормативних культурних цінностей; як безпосередній комунікативний діалог представників різних культурних соціумів [2]. Таким чином, вимальовується проблема наявності певних різнопланових чинників ефективності процесу міжкультурної комунікації у різних сферах життя суспільства.

На думку К. С. Мальцевої, важливу роль в міжкультурній комунікації відіграють специфічні символи, стереотипи, упередження, національний мовний етикет, які власне і характеризують специфічні для певної етнічної групи форми поведінки (на відміну від універсальних для людства в цілому), а саме [6]: комунікативні стратегії різних культур формуються у співвідношенні до поведінкових норм даної культури і у відповідності до припустимої і бажаної комунікативної поведінки всередині культури; комунікативні канали культури відображають її пріоритети у певній ієрархії цінностей, що можуть суттєво відрізнятися в різних культурах і спричиняти проблеми у порозумінні між представниками різних культурних груп; суттєві розбіжності між комунікативними налаштуваннями різних культур не можуть вичерпуватися сферою лінгвістики та поведінки, вони стосуються розбіжностей у культурному досвіді різноманітних культурних спільнот, що впливає певним чином на структуру та особливості побудови і функціонування складних систем комунікативних установок, що притаманні даним спільнотам; комунікативні провалля між культурами можуть бути мінімізовані лише шляхом введення штучних процедур.

Як зазначається у «Повідомленні про підсумки Міжнародної наукової конференції [«Актуальні проблеми сучасної освіти у світлі вимог Болонського процесу»] у ході роботи даної наукової конференції провідні психологи та педагоги звернули увагу громадськості на «...значний загальнокультурний, етичний та естетичний потенціал навчальних курсів гуманітарного профілю, культурологічних дисциплін, психології і педагогіки. Одночасно, організовуючи викладання цих дисциплін, слід максимально спиратися на кращі традиції вітчизняної освіти, у тому числі втіленими у Болонському процесі. В той же час, відмічається, що попре врахування думки студентів при виборі предметів для вивчення, доцільним є збереження традиційних нормативних дисциплін у навчальному процесі,

що дають фундаментальні знання і тому є необхідними для формування світоглядної сучасного спеціаліста будь-якого профілю» [10].

Як зазначає А. Несвіт, основною метою втілення проекту Ради Європи «Політика та практика викладання в умовах соціокультурного розмаїття» є формування у сучасних учнів, студентів та дорослих людей здатності співіснувати в умовах культурного розмаїття, вчитися жити разом у гармонії та забезпечувати якісну освіту різним верствам населення». З метою реформи освіти загальноосвітніх навчальних закладів шляхом створення відкритого освітнього простору та забезпечення рівного доступу до якісної освіти всім учням, необхідно вивчати основні напрямки підготовки вчителів, розробку та презентацію європейських рекомендації щодо викладання в Європі в умовах культурного розмаїття [8]. З нормативних документів випливає необхідність впровадження культурологічно орієнтованого підходу у практику підготовки сучасних фахівців, особливо у галузі іноземних мов та міжнародної співпраці.

На думку І. Іванової, необхідність створення професійно орієнтованого підручника у процесі підготовки майбутнього фахівця, реалізація культурологічного підходу у професійно спрямованому підручнику насамперед передбачає наступне: виховання у студентів позитивного ставлення до країни, лінгвокультура якої ним вивчається; високий ступінь інформаційної цінності, насамперед у масиві лексичних одиниць; забезпечення умов для автентичного спілкування на міжкультурному рівні; добір культурологічного змісту підручника з ілюстрацією функціонування певних явищ на тлі широкого соціального контексту; порівняння культур в опорі на рідну мову і культуру; оцінку і аналіз явищ, що дасть змогу майбутньому фахівцю орієнтуватися в нормативних і ненормативних ситуаціях міжкультурного спілкування; урахування професійних потреб того, хто навчається; урахування досвіду студентів, яким вони володіють на певному етапі оволодіння новою лінгвокультурою [4].

І. Самойлюкевич зазначає, що «...нагальна потреба у формуванні інтеркультурного досвіду майбутніх вчителів іноземних мов у процесі професійної підготовки в умовах інформаційного суспільства потребує реформування мовної педагогічної освіти в Європі, зокрема, в Україні засобами гуманізації та культурознавчої соціалізації її змісту. У перспективі вважається доцільним спрямувати дослідження на вивчення особливостей реалізації інтеркультурної компетентності вчителів іноземної мови у процесі самостійної педагогічної діяльності» [11]. Окрім формування професійної компетентності, інтеркультурна комунікація справляє значний вплив і на якість освіти сучасного фахівця.

Як зауважує Т. Копетчук, якість професійної підготовки майбутнього вчителя іноземної мови значною мірою залежить від рівня сформованості

його загальнокультурної, соціокультурної та комунікативної компетентностей. Оволодівши в стінах ВНЗ соціокультурною компетентністю, як важливим компонентом професійної компетентності, майбутній вчитель значно підвищить рівень власної загальнокультурної компетентності і не буде мати труднощів при формуванні соціокультурної компетентності у своїх учнів [5]. Впливає необхідність осучаснення змісту навчання іноземних мов з опором на культурологічну комунікативну парадигми. Так О. Першукова, досліджуючи основні етапи розвитку соціокультурного компоненту змісту навчання іноземних мов, досконало опанування іноземною мовою в сучасному розумінні передбачає глибоке знання соціокультурного компоненту країни її походження. В сучасних умовах європейської інтеграції та інтернаціоналізації багатьох сторін життя особливої актуальності набуває проблема спілкування за допомогою іноземної мови з усіма, хто цією мовою володіє. Тому сучасний підхід до структурування соціокультурного компоненту змісту навчання характеризується наповненістю елементами міжкультурного виміру, що означає розвиток в учнів міжкультурної свідомості та передбачає володіння міжкультурними навичками [9]. Як бачимо, культурологічно-комунікативна парадигма у вивчення іноземних мов створює необхідне підґрунтя як для мовного, так і для мовленнєвого розвитку майбутнього фахівця.

На думку М. Сідун, сам по собі загальний мовленнєвий розвиток майбутнього вчителя іноземної мови визначається якісним рівнем його мовленнєвої діяльності, та і в процесі його самореалізації як форми самопрояву, досягнення окремої мети, осмислення сутності професійної мовленнєвої діяльності. Соціальний компонент, на думку автора полягає у вчителем сутності проблем суспільства, громадський зрілості та громадянській відповідальності тощо [13]. Т. Бабенко наголошує, що формування мовних і мовленнєвих компетенцій повинно відбуватись на основі навчальних матеріалів, яким притаманна науковість, пізнавальна цінність і культурологічна спрямованість. Авторка вважає, що завдяки добору навчальних матеріалів, що містять екстралінгвістичну інформацію про культуру країни, мова якої вивчається, кожне заняття перетворюється з граматики англійської мови буде впливати на формування комунікативної культурологічної компетенції [1].

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку. У даному дослідженні нами була здійснена спроба опанувати зміст, структуру, основні особливості та закономірності явища міжкультурної комунікації. За результатами здійснено теоретико-методологічного аналізу можемо стверджувати, що: 1) міжкультурна комунікація у науковому сенсі розглядається як адекватне

взаєморозуміння учасників акту комунікації, що є представниками окремих культур міжкультурна комунікація і має місце лише тоді, коли автор певного повідомлення – представник однієї культури, а отримувач повідомлення – іншої; 2) у структурі міжкультурної комунікації виділяють аккультурацію, культурну експансію, культурну дифузію, конфлікт культур та синтез культур; 3) необхідними умовами ефективної міжкультурної комунікації є володіння учасниками комунікативного акту наступними системами знань: знання символічної системи, в термінах якої має місце комунікація; знання про основні принципи устрою навколишнього світу, що складаються у особистісному досвіді індивіда; базових фундаментальних знань про світ, що є у всіх людей; інших знань, які має людина, завдяки приналежності до певного етносу, культури, релігії тощо; 4) до необхідних ознак міжкультурної комунікації відносяться зокрема наступні: відкритість до пізнання чужої культури та сприйняття психологічних, соціальних та інших міжкультурних відмінностей; психологічний настрій та спілкування з представниками іншої культури; вміння розмежовувати колективне та індивідуальне в комунікативній поведінці представників інших культур; здібність долати соціальні, етнічні, культурні стереотипи, забобони; оволодіння набором комунікативних засобів і правильний їх вибір в залежності від ситуації спілкування; додержання етикетних норм в процесі комунікації. Також, основними особливостями міжкультурної комунікації за матеріалами закордонних досліджень виступають окрім традиційної вербальної мовної особливості (відмінність мовного коду), також мотиваційні, інтенційні, фонові, невербальні (жестикуляція, символіка, умовні знаки тощо) особливості тощо.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Бабенко Т. Розкривати культуру як глобальне явище. *Іноземні мови у навчальних закладах*. 2009. № 1. С. 94-100.
2. Бушкова В. В. Основні тенденції взаємодії української та американської культур (соціально-філософський вимір) : автореф. дис.... канд. філософ. наук: 22.00.06 / АПН України; Ін-т вищої освіти. Київ, 2001. 19 с.
3. Дрожжина С. В. Праксеологічні виміри мультикультурної комунікації: монографія. Донецьк: [ДонНУЕТ], 2009. 235 с.
4. Іванова І. Сформувати інформаційне тло міжкультурної комунікації. *Іноземні мови у навчальних закладах*. 2008. № 1. С. 46-50.
5. Копетчук Т. Соціокультурні завдання як засіб поповнення загальнокультурної компетентності майбутнього вчителя іноземної мови. *Іноземні мови у навчальних закладах*. 2008. № 1. С. 56-59.

6. Мальцева К. С. Міжкультурні непорозуміння і проблема міжкультурного перекладу: автореферат дис... канд. філософ. наук: 09.00.04 / Інститут філософії імені Г. С. Сковороди НАН України. Київ, 2002. 20 с.

7. М'язова І. Ю. Міжкультурна комунікація: зміст, сутність та особливості прояву (соціально-філософський аналіз): автореф. дис.... канд. філософ. наук: 09.00.03 / Київський національний університет імені Тараса Шевченка. Київ, 2008. 20 с.

8. Несвіт А. Проект Ради Європи «Політика та практика викладання в умовах соціокультурного розмаїття» як нове бачення міжкультурної освіти. Іноземні мови в навчальних закладах. 2007. №4. С. 25-27.

9. Першукова О. На шляху до міжкультурної свідомості. Іноземні мови в навчальних закладах. 2008. № 1. С. 60-68.

10. Повідомлення про підсумки Міжнародної наукової конференції [«Актуальні проблеми сучасної освіти у світлі вимог Болонського процесу»]. *Практична психологія і соціальна робота*. 2010. № 2. С. 79-80.

11. Самойлюкевич І. Назустріч інформаційному суспільству. Іноземні мови в навчальних закладах. 2008. №4. С. 51-54.

12. Свенцицкий А.Л. Краткий психологический словарь. М.: ТК Велби, Изд-во Проспект, 2008. 512 с.

13. Сідун М. Формувати професійну компетентність вчителя іноземної мови. *Іноземні мови у навчальних закладах*. 2008. № 4. С 115-124.

14. Слющинський Б. В. Міжкультурна комунікація в багатонаціональному регіоні України : автореф. дис. ... д-ра соціол. наук : 22.00.04 / Харк. нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна. Х., 2010. 30 с.

15. Porter R., eds. Intercultural communication: A 5-th edition. Belmont: Wadsworth Publishing Company, 1988. 340 p.

Стаття надійшла до редакції 02.07.2019.

ЯБУРОВА Елена

кандидат педагогических наук, доцент, доценты кафедры теории и практики начального образования, ГВУЗ «Донбасский государственный педагогический университет»

ул. Г. Батюка, 19, г. Славянск, Донецкая обл., Украина, 84116

E-mail: primetime3311@gmail.com

МЕЖКУЛЬТУРНАЯ КОММУНИКАЦИЯ В ОБРАЗОВАТЕЛЬНОМ ПРОСТРАНСТВЕ ОТЕЧЕСТВЕННОГО ВУЗА: СОЦИАЛЬНО-ПЕДАГОГИЧЕСКИЙ АСПЕКТ

Резюме. Данное исследование посвящено всестороннему анализу теоретико-методических оснований воплощения социально-педагогического аспекта межкультурной коммуникации современного

студенчества в образовательном пространстве отечественного ВУЗа. В результате исследования установлено, что межкультурная коммуникация как многоплановое явление рассматривается в качестве адекватного взаимопонимания участников акта коммуникации, которые являются представителями отдельных культур; межкультурная коммуникация имеет место только тогда, когда автор определенного сообщения – представитель одной культуры, а получатель сообщения – другой.

Показано, что в структуре межкультурной коммуникации выделяют культурную экспансию, культурную диффузию, конфликт культур и синтез культур. К необходимым условиям эффективной межкультурной коммуникации, в том числе в учебно-воспитательном процессе ВУЗа, относят владение участниками коммуникативного акта следующими системами знаний: знание символической системы, в терминах которой осуществляется коммуникация; знание про основные принципы устройства окружающего мира, которое складывается в личностном опыте индивида; базовые фундаментальные знания про мир, которые есть у всех людей; другие знания, которыми владеет человек, благодаря принадлежности к определенному этносу, культуре, религии в том числе.

В качестве содержательных признаков межкультурной коммуникации студенчества выступают: открытость к познанию чужой культуры и восприятие психологических, социальных и других межкультурных отличий; психологический настрой и общение с представителями другой культуры; умение разделять общественное и индивидуальное в коммуникативном поведении представителей других культур; способность преодолевать социальные, этические, культурные стереотипы, предрассудки; овладение набором коммуникативных средств и правильный их выбор в зависимости от ситуации общения; учет этикетных норм в процессе коммуникации.

Ключевые слова: культура, коммуникация, студент, признак, структура, условие, особенность.

IABUROVA Olena

Candidate of pedagogical sciences, associate professor, associate professor of Primary Education Theory and Practice Department, SHEE «Donbas State Pedagogical University»

st. G.Batyuk, 19, Slavyansk, Donetsk region, Ukraine, 84116

E-mail: primetime3311@gmail.com

INTERCULTURAL COMMUNICATION IN THE EDUCATIONAL SPACE OF UKRAINIAN UNIVERSITY: SOCIAL AND PEDAGOGICAL ASPECT

Summary. The present research focuses on a comprehensive analysis of theoretical and methodological grounds in terms of the realization of social and

pedagogical aspects of intercultural communication of students in the conditions of a modern university. It is established that intercultural communication is considered as a process of mutual understanding of the participants, who are the representatives of different cultures, in the process of communication; it is pointed out that cultural expansion, cultural diffusion, conflict of cultures and synthesis of cultures are distinguished in the structure of intercultural communication.

Abstract. Introduction. The article reveals the problem of intercultural communication in the educational space of Ukrainian university.

Analysis of publications. The theoretical and methodological background of the problem of intercultural communication was done by A. Svetsytskyy, I. Myazova, S. Drozhyna, V. Bushkova, K. Maltseva, A. Nesvit, I. Ivanova.

Purpose. The given research is devoted to the versatile analysis of theoretical, methodological and scientific bases of the realization of social and pedagogical aspects of modern students' intercultural communication in the educational space of the national university. Among the objectives of the research are theoretical and methodological analysis of intercultural communication as a scientific phenomenon; definition and description of the main features, conditions, patterns and mechanisms of intercultural communication that allow it to be identified and diagnosed during the educational process of the university.

Results. According to the results of the study, the author concludes that intercultural communication as a multifaceted phenomenon is considered as adequate understanding of the participants, who are representatives of individual cultures, in the process of communication. The author also stresses that intercultural communication occurs only when the sender of a particular message is a representative of one culture and the recipient of the message presents another one. It is shown that in the structure of intercultural communication foreign and national scientists distinguish cultural expansion, cultural diffusion, the conflict of cultures and synthesis of cultures.

Necessary conditions for effective intercultural communication in the educational process of higher educational establishments include obtaining the range of knowledge systems by the participants of the communicative act. The author of the article regards the knowledge of the symbolic system in terms of which communication takes place and the knowledge of the basic principles of the surrounding world structure which are grounded on the personal experience of the individual to be important for successful intercultural communication. This author accomplishes the range of knowledge systems mentioned above with the basic fundamental knowledge of the world that all people have and

other knowledge that a person has due to their belonging to a particular ethnicity, culture, religion, etc.

Conclusion. Meaningful features of student's intercultural communication are regarded to be the knowledge of a different culture and the perception of psychological, social and other intercultural differences. The participant of the process of intercultural communication should have the ability to differentiate between social and individual features in the communicative behavior of other cultures representatives, to overcome social, ethnic, cultural stereotypes, prejudices, to master a set of communication tools and choose them correctly depending on the communication situation, to adhere to labeling standards in the communication process.

Key words: culture, communication, student, trait, structure, condition, feature.

REFERENCES

1. Babenko T. Rozkry`vaty` kul`туру yak global`ne yavy`shhe. Inozemni movy` u navchal`ny`x zakladax. 2009. № 1. S. 94-100.
2. Bushkova V. V. Osnovni tendenciyi vzayemodiyi ukrayins`koyi ta amery`kans`koyi kul`tur (social`no-filosofs`ky`j vy`mir) : avtoref. dy`s.... kand. filosof. nauk: 22.00.06 / APN Ukrayiny`; In-t vy`shhoyi osvity`. Ky`yiv, 2001. 19 s.
3. Drozhzhy`na S. V. Prakseologichni vy`miry` mul`ty`kul`turnoyi komunikaciyi: monografiya. Donecz`k: [DonNUET], 2009. 235 s.
4. Ivanova I. Sformuvaty` informacijne tlo mizhkul`turnoyi komunikaciyi. Inozemni movy` u navchal`ny`x zakladax. 2008. № 1. S. 46-50.
5. Kopetchuk T. Sociokul`turni zavdannya yak zasib popovnennya zagal`nokul`turnoyi kompetentnosti majbutn`ogo vchy`telya inozemnoyi movy`. Inozemni movy` u navchal`ny`x zakladax. 2008. № 1. S. 56-59.
6. Mal`ceva K. S. Mizhkul`turni neporozuminnya i problema mizhkul`turnogo perekladu: avtoreferat dy`s... kand. filosof. nauk: 09.00.04 / Insty`tut filosofiyi imeni G. S. Skovorody` NAN Ukrayiny`. Ky`yiv, 2002. 20 s.
7. M'yazova I. Yu. Mizhkul`turna komunikaciya: zmist, sutnist` ta osobly`vosti proyavu (social`no-filosofs`ky`j analiz): avtoref. dy`s.... kand. filosof. nauk: 09.00.03 / Ky`yivs`ky`j nacional`ny`j univ`ersytet imeni Tarasa Shevchenka. Ky`yiv, 2008. 20 s.
8. Nesvit A. Proekt Rady` Yevropy` «Polity`ka ta prakty`ka vy`kladannya v umovax sociokul`turnogo rozmayittya» yak nove bachennya mizhkul`turnoyi osvity`. Inozemni movy` v navchal`ny`x zakladax. 2007. № 4. S. 25-27.
9. Pershukova O. Na shlyaxu do mizhkul`turnoyi svidomosti. Inozemni movy` v navchal`ny`x zakladax. 2008. № 1. S. 60-68.

10. Povidomlennya pro pidsumky` Mizhnarodnoyi naukovoï konferenciyi [«Aktual`ni problemy` suchasnoyi osvity` u svitli vy`mog Bolons`kogo procesu»]. Prakty`chna psy`xologiya i social`na robota. 2010. № 2. S. 79-80.

11. Camojlyukevy`ch I. Nazustrich informacijnomu suspil`stvu. Inozemni movy` v navchal`ny`x zakladaх. 2008. № 4. S. 51-54.

12. Cvency`czky`j A.L. Kratky`j psy`xology`chesky`j slovar`. M.: TK Velby`, Y`zd-vo Prospekt, 2008. 512 s.

13. Sidun M. Formuvaty` profesijnu kompetentnist` vchy`telya inozemnoyi movy`. Inozemni movy` u navchal`ny`x zakladaх. 2008. № 4. S. 115-124.

14. Slyushhy`ns`ky`j B. V. Mizhkul`turna komunikaciya v bagatonacional`nomu regioni Ukrayiny` : avtoref. dy`s. ... d-ra sociol. nauk : 22.00.04 / Xark. nacz. un-t im. V. N. Karazina. X., 2010. 30 s.

15. Porter R., eds. Intercultural communication: A 5-th edition. Belmont: Wadsworth Publishing Company, 1988. 340 p.

(переклад зроблено особисто автором статті)